

CÁI GIÁ CỦA "SỰ PHÁT TRIỂN"

Các nhà kinh tế sinh thái học định các giá trị đối với nguồn vốn của tự nhiên

PATRICE ADCROFT

Vật gì quá đắt để định giá trị của nó thì được gọi là vô giá, chẳng hạn một khu rừng ở Thụy Điển, các bãi biển ở Hắc Hải, dãy đá ngầm san hô ở Philippines, tất cả đều đã đi vào tâm trí mọi người. Dù sao thì các bằng giá đều có thể được gắn vào các hàng hoá: một hộp trứng cá muối, một chiếc xe hào hạng, hộp đêm Taj Mahal ở Atlantic City.

Và điều quan trọng hơn: nếu cứ ghi thêm các danh mục ra đây thì thường chỉ tiêu diệt thêm các nguồn tài nguyên thiên nhiên - không khí bị ô nhiễm, đất đai bị khai thác cạn kiệt, các dòng sông lạch suối bị ô uest! Không phải cái giá của môi trường - nghĩa là số tiền bỏ ra để cải tạo một cánh rừng hay một hồ nước trở lại tình trạng tự nhiên của nó - trở thành nhân tố tạo nên cái giá của sự phát triển hay sao? Một nhóm các nhà kinh tế học và sinh thái học (economist & ecologists) và dừng ngay nhiên khi gọi họ là các nhà kinh tế sinh thái học (ecological economists) nghĩ rằng câu trả lời là phải.

Nhiều người trong số họ đang miệt mài làm việc để thuyết phục các cơ sở kinh doanh và các chính phủ hãy ấn định giá trị đối với nguồn vốn của thiên nhiên (nature's capital). Các lý lẽ của họ có thể thúc đẩy sự tái thẩm định phí tổn và lợi ích của nhiều dự án khác nhau, duyệt xét lại hệ thống tính toán quốc gia, như cách tính tổng sản phẩm quốc dân chẳng hạn, và đánh giá lại toàn bộ quan niệm về sự thịnh vượng.

Lĩnh vực của các nhà kinh tế sinh thái học khởi đầu khoảng một thập niên trước, khi mà một nhóm nhỏ các nhà kinh tế học, sinh vật học và sinh thái học triệu tập một hội nghị ở Stockholm. Mục tiêu của họ như Ann-Mari Jansson, Giám đốc Trung tâm nghiên cứu môi trường & tài nguyên thiên nhiên của Trường Đại học Stockholm đã nói là: hợp nhất các lĩnh vực kinh tế học và sinh thái học lại với nhau, và xác định trị giá



"hàng hoá & dịch vụ" của thiên nhiên là bao nhiêu.

Một nhà sinh thái học của Trường Đại học Maryland, ông Robert Costanza, là người có tham dự hội nghị nói trên. Trong suốt cuộc hội nghị ấy vanhững cuộc gặp gỡ sau này, ông và những người khác, đáng kể nhất là ông Herman Daly, một nhà kinh tế học của Ngân hàng thế giới ở Washington D.C đã nói về "sự tìm kiếm một con đường có thể giữ vững được cho hành tinh". Các nhà khoa học này hỏi rằng: Phải chăng bởi sự lãng phí nguồn vốn của tự nhiên, chúng ta đã không liệu lĩnh đánh đổi nguồn vốn sẵn có để giữ vững lợi tức - và xã hội - như một toàn thể.

Trong vài năm qua, câu hỏi của họ đã thu hút sự chăm chú một cách nghiêm trọng khắp nơi trên thế giới. Các quốc gia như Na Uy và Đức chẳng hạn, đã bắt đầu kiểm kê các nguồn tài nguyên thiên nhiên của họ, ghi nhận tốc độ suy kiệt của nó. Và các nhà khoa học và các chính phủ đã bắt

đầu công việc đầy khó khăn là ấn định các giá trị bằng tiền đối với các tài nguyên nề như các dòng sông cổ xưa, các loài động vật bị diệt chủng, và bầu trời trong sáng.

Các nhà kinh tế sinh thái học, mà phần đông trong số họ có kiến thức về sinh thái học và sinh vật học đã đưa ra một phương pháp đánh giá. Trong nhiều trường hợp như ông David Pearce, giáo sư kinh tế học của Trường Đại học London nói, họ dựa vào ý kiến quần chúng, được biểu lộ qua các giá trị thị trường. Ví dụ bằng cách nhìn vào giá của một ngôi nhà vùng có không khí trong lành thì khác biệt giá một ngôi nhà trong một thành phố đã khói, từ ví dụ này người ta có thể bắt đầu tính giá trị của không khí trong lành.

Một số các hệ thống tính toán mới đạt được tiến bộ xa hơn, bằng cách cố gắn đặt các nguồn tài nguyên thật sự vào các danh mục quốc gia. Ở Hà Lan, nhà kinh tế học Roefie Hueting nghĩ ra một hệ thống tính toán bằng cách sẽ ước lượng sự hu hoại của đất, nước, không khí và sẽ dems với giá tiền bỏ ra để phục hồi hay giữ gìn các tài nguyên đó.

Một khi các hệ thống như thế được thực hiện, họ có thể buộc các quốc gia phải lựa chọn giữa thiên nhiên và kỹ nghệ. Để giải quyết những vấn đề như thế, Úc từ mới thành lập một Ủy ban định giá tài nguyên. Một trong những dự án đầu tiên của Ủy ban này là lượng định giá trị đất đai ở Công viên quốc gia Kakadu, tọa lạc phía đông Darwin, để chống lại lợi ích kinh tế của việc khai mỏ, như ông Mick Common, một thành viên kỳ cựu ở Trung tâm nghiên cứu môi trường và tài nguyên thiên nhiên ở Canberra đã giải thích.

Làm phức tạp tiến trình thực hiện là một thực thể, mà sự đánh giá thực sự chỉ có thể được định đoạt chỉ khi nào các quốc gia mong muốn nhìn nhận vấn đề vượt qua được biên giới của họ, và coi giá trị của các nguồn tài nguyên của quốc gia họ như là của toàn thể thế giới. Sự mất mát rừng nhiệt đới chẳng hạn, sẽ làm tăng nguy cơ nóng đất lên của địa cầu ở Châu Âu, Canada và Brazil.

Tính toán giá trị của các nguồn tài nguyên thiên nhiên trên phạm vi toàn cầu không phải là chuyện dễ dàng. Như ông Mark Plant, phụ tá về các vấn đề kinh tế cho Thứ trưởng Bộ thương mại Hoa Kỳ đã nói: "Các phương pháp tính toán của các nhà kinh tế sinh thái học đòi hỏi người ta phải đảm nhận ở phạm vi toàn thể trên giá trị của các tài nguyên vô giá như không khí chẳng hạn. Ông Plant lại hỏi: "Làm thế nào bạn thực hiện những sự đảm nhận như thế trên toàn thế giới?"

Càng ngày càng có nhiều viên chức chính phủ và quản trị kinh doanh thịnh cũng phải cố gắng làm như thế. Đối diện với các món lợi kếch xù do khai thác dầu và những thiệt hại, như sự biến mất của các khu rừng nhiệt đới, họ đang tự hỏi đến cái giá thật sự của sự phát triển. Và các nhà kinh tế sinh thái học cho rằng rồi đây lợi nhuận của họ sẽ mất sạch trong một sớm một chiều.

TRẦN NGỌC XUÂN

(Theo The Environment: A Corporate Challenge - Newsweek, 17.6.1991)

